[V. Móz. 25.17] זכור את אשר עשה לך עמלק

Emlékezzél meg arról, hogy mit tett néked Amálek.

Ezen itteni parancs képezi alapját az őszi ama rendelkezésünk, mely szerint a mai napot, a Purim előtti szombatot „זכור שבת" a „megemlékezés szombatjának" neveztük, kötelességünknek tekintjük, hogy megemlékezzünk Amálek harcáról Izrael ellen. Ma midőn immár Izraelnek a szamok hatalom erőszakossága alól való csodás megmenekülésének évfordulóját látjuk közeledni, meg kell emlékezzünk a legelső támadásról, amely szerint Amálek rendszerint az egyptomi fogságból csak az imént szabadult ki Izrael ellen. Midőn szüntelenül szorongva kérjük, hogy hálatelt szívvel barátjunk le szemünk hatalma alól, melyben szinkét a szív szélére szorítja fel ismét a boldogság magasabbra, midőn szünnel rebegnek ajkaink hálaénekek Hámán fondorlatainak megkísértése fölött, ugyanakkor emlékezetbe kell idéznünk Amálek alakját a Hámánok legelső mintaképét is. – Bárcsak mélyebbre ütődnék szívünkbe az az rendelkezés, mely megírtatni kívánja velünk azt, hogy amikénti Izrael a gyűlölség hőfokára szorul, mely megírtatni kívánja velünk azt, hogy amikénti Izrael a gyűlölség hőfokára szorul, rendelkezés, mely megírtatni kívánja velünk azt, hogy amikénti Izrael a gyűlölség hőfokára szorul, mely megírtatni kívánja velünk azt, hogy amikénti Izrael a gyűlölség hőfokára szorul, rendelkezés

az a csapás. Ezért vési Isten olyan módon Izrael emlékébe Amálek támadását, melyet népének legelején kellett már elszenvednie, hogy ezen emlék legyen irányadó vezetője egész életükben, tudnunk kellett körülményeiről: mikor volt Amálek támadása, mire tanítson bennünket a róla való megemlékezés?

Midőn történik s kiket ért Amálek támadása? A szentírás velős, rövid elbeszélése az legjobb következtetésképen gyűjtötte ki (Pirkei d'R. Eliezer 44). (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) Az isteni dicsőség felhőoszlopa körülfogta Izrael egész táborát, mely megvédte azt, mint egy erős falak körülvett város. Vollak azonban számosan, kiknek nem tetszett az az elzárkózás, az a szigorú korlátozás, melyet az isteni dicsőség felhőoszlopa vont Izrael körül, amely azonban megvédte a népet a pusztai vadak s váratlan támadások ellen s teljes szabadság után vágyakozva, kételkedve a felhőoszlop egyszüli oltalmező hatalmában, elhagyták Izrael zömét, kibontakoztak a körülvevő felhővárból s azon kívül teljes szabadságot élvezve haladtak a pusztai vándorlás útján. De ime legnagyobb örömünk közepette szemeink előtt Amálek leselkedő hada, mely Izrael zömehez hozzá nem jutkatott, mert védte azt a körülvevő felhőoszlop, (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) de hatalmas támadást intézett azok ellen, akik kibontakoztak az isteni dicsőség felhőoszlopának védőszárnyai alól. (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) Amálek megtámadta Izraelt, amde szülőtelenek fegyvere nem tett kárt azokban, kik a felhőoszlop védelme alatt álltak, (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) hanem egyedül azok körül vitte végbe pusztítását, kik a kitörve s a törvények oltalmező hatalmában kétkedve keresztülszakítják a védőgátak s kiszabadítják magukat a bár korlátozó de védelmező kötelékek körül, miket Isten vont Izrael köré. Ezért ~~szükséges~~ figyelmeztetni Isten Izrael (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) emlékezzél meg mindenkorról, amit Amálek tett veled, aki nem félszkedett azokhoz, kik Isten felhőoszlopának oltalma alatt álltak, akinek pusztító támadását csak azok érték (אשר קרך בדרך) kik az isteni körülvevő Morával s isteni rendeletekkel kivonták magukat azoknak terhes nyűge alól, hogy önszeretetbe támaszkodva s saját belátásuk, önálló telfogásuk vezetése mellett távol az isteni dicsőség felhőoszlopától haladjanak az élet pusztaságának útjain. — S valjon nem illet-e bennünket ma is Istennek ezen megemlékezéséről szóló felhívása? Nézzetek csak körül a mai zsidóság kebelében, vizsgáljátok körül magatokat s valjon mit fogtok tapasztalni? Első sorban azt, hogy Amálek nem hagyta meg, hanem él, megy mindig s leselkedik folyton Izraelre, hogy állítsa utjait s visszaszorítsa a jóllét ~~magasabb~~ igazságosság felé való haladásában. S valjon kiket ér Amálek támadása főképen? Vajon nem azokat, akik a vallás védőszárnyai alatt élve összetartanak a zsidóság zömével, s hűen ragaszkodva az őrök vallásához s rendíthetetlen hitéhez nem törekszenek lerázni magukról a vallásnak nehéz igáját, nem igyekszenek kijutni az isteni törvények által elkészített szűkből, mely mint az őrök felhőoszlopa védve s oltalmazva veszi a zsidó föld testének békés nyugalmas helyére. Amálek hada egyedül azok körül vesz, hogy pusztítását, kik (ויזנב בך כל הנחשלים אחריך) immár megszakadtak a vallás korlátozó törvényeit, bűnöket fen hajlásával lenézik s Tóra tanításait, kibontakoznak a kötelékekből, miket a vallás védő felhőoszlopa vont körülöttük s önmagukat szerette szabadságban nyűt testvéreikből elszakadva, önön vallástalanságukban testszalagot s zsidó vallásukat megtagadásával kacérkodva igyekszenek elfedni törekvéseik célja ellen. De ím, azt látjuk, hogy vallástalanságuk szabadságával hamarabb ünik el az igazat földjéről, s ime Amálek állja utjukat, pusztító támadást mívve ellenük. Nézzetek csak szét a zsidóságban, megfogjátok látni, hogy társadalmunk testéhez, a zsidóságtól sokszor évi a vallásos zsidót, hanem egyedül azt, aki tudva magáról a vallástörvények igáját. Hiába akarnád dobni magadtól zsidó voltodat bizonyító vallástörvényeket, csakhogy dőlj morgassál a tárosságban, csak zsidónak tekintenek, sőt ha egyszer tőled fordítja testvéreidnek s a másik táborba menekülsz, hogy szétszórattatásodat elkerülhesd, ott is csak zsidó maradsz. Isten kiválasztott népe, hogy egyedüli szent nevének hivelője legyen, zsidónak

mulattál, és szidó mondtál életedben s halálodban is. Ezért kiválasztott téged, meg nem
legyőzhető apáidat, s ha megkísérted azt, utadban találod Amálekot, akit Ezért kiküldött,
hogy sujtó karjával fiszelmartessen szidó voltodra. Nem bírod elviselni vallásunk törvé-
nyeit terhül? Türhetetlennek véled vallásunk felkötőrendszerének hűs árnyékát? Szellemed nem
viselheti el a vallás törvényeinek nyugét, s nekedvág után, árnyékmélküli napsugár után
vágyakozol? Vigyázz! Szalóka a fény, a napsugár nemcsak világít, nemcsak melegít, hanem
kivét s vakít is, s minél inkább távozol a felkötőrendszer árnyékától, annál nehezebben fogsz
nyugalmat találni. – Valóban kétszínű az a Könyv, amelyben a mai Izrael szo-
badsága tavaszi verőfényének válogató derejétől szálltigatva mindinkább távolodik vallá-
sától, pedig ha egykor jogos volt, így ma milliónyi szétszórtan élő felkötőrendszerű
Izrael emlékére idézni: [illegible] emlékezzék meg szüntelenül arról, amit vétek
ellen Amálek, nehogy erőszakeid is megszaporodnak szomorú sorsnak legyetek kitéve. Ti
pedig Amálek, nehogy erőszakeid is megszaporodnak szomorú sorsnak legyetek kitéve. Ti
szegett szabadságotok oltalmán körülvoltatok még véve erőszakkorszakban a vallásnak
védelmező felkötőrendszerétől, visszaemlékezhettek meg arra az időre, hogy akkor, ha vad dühö-
zésben tört is elő Amálek szenve, ti apáitok oltalmán megtelítettek a vallás vidóságának dicsőí-
ma alatt, a tűz üdítő forrása mellett szívtek nyugalmat s boldogságot. De midőn Amálek fölé
emelkedett s úgy tűnt, hogy körülöttetek szabadná lett a tér, akkor szárnyat kaptatok s erős
repülésszel kergetitek el a felkötőrendszert annyira, hogy utólértétek Amálekot, aki azonban
erőszakban megint szárnyaitokat. Nem vagytok most az élet pusztaságában, távol
az isteni dicsőség felkötőrendszerétől, körülvéve Amálek szenvedéstől, s könyöktek fanyar fá-
dalommal kell végigszenvedtek Amálek pusztítását, amelyben végig kaland szenvedtetek: az
is szidó, ennek is szárnyát kell megszegni! S ti bűnökben, szárnyszegettek, a kétségbeesés
is szidó, ennek is szárnyát kell megszegni! S ti bűnökben, szárnyszegettek, a kétségbeesés
mondó szelével mondtok a pusztában elbaszva, Amálek nem könyörült rajtatok,
a vallástól nem maradhattatok erőt, hiszen megatok dobtátok el a Thórát
hitünknek nyugalmat s kitartást biztosító örök forrását. [illegible] Izrael
emlékezzék meg arról, amit Amálek tett vétek, amiért megvetődjön fordultál el a Thórától
a védelmező felkötőrendszertől, amiért nem akartad megismerni jóságos szemeit Atyádat,
aki vállain kardoz, oltalmoz, s ellát minden szükséggel, hanem idegenekkel kerested
Istent, kerested boldogságodat, emlékezzél meg arról, hiszen saját szeretteidet
emlékeztethetnek vá, hogy szemeidet, kinek boldogságán függ életed, olyan
vezessd, hogy a Thórának, a tűz védelmező felkötőrendszerének árnyékában találhassa meg
élte nyugalmát, ha már az Amálekkel való találkozást ki nem kerülhetti. Ti pedig a
szemeitek szép vallásos nevelését az iskolára bízzátok. Az iskola szeretettel meg
is tesz mindent, ami az irányban csak lehetséges, de a ház, a családi tűzhely szörnyű
ülés nélküli szívvel pusztítja le azt, amit az iskola a szemek fogékony lelkében
felépített. Szombati s ünnepnapi nyugalomról tanul a szemek s otthon éjszakai
bátya a legtöbb munkát; napszámosi háromnapi imádkozásról, [illegible]
ről, ünnepi szokásokról, mint mindennapi szokásról tanul a szemek, mely
a lelket Istenhez emeli, s otthon elfelejtetik vele azt; ne csodd, hogy a szemek
feled, mélyen legalább is lelkébe vési azokat az iskola, hogy harám el nem feledi, ott
van szerezi, de fel nem találja. S mit csodálok? Vajon a szemek kinek adjanak a
az iskolánk-e, vagy nekünk? Avagy panaszkodtok, hogy szemeink nem tudnak
imádkozni, nem szeretik a Thórát? Emlékezzetek vissza saját szemeitekre,
amidőn felügyelő mellett kellett imádkozniatok, amidőn apátok talál elő idő
ava, hogy napi munkája után olvassanak veled a Bibliából, s hogy szombatonként
átismételje veled az egész heti tanulmányt. S most? Lecsúszott csodatok s megszűnt,

ez a csapás. Ezért vési Isten oly mélyen Izrael emlékébe Amálek támadását mikor népe – testének legelején kellett már elsőnek megvédenie, hogy ezen emlék legyen irányadó vezetője egész életében. Lássuk tehát közelebbről: mire volt Amálek támadása? mire tanít bennünket a róla való megemlékezés?

Mikent tartunk s kiket ért Amálek támadása? A szentírás velős, rövid elbeszélése az, hogy az következőképen ejtetik ki (Pirkei d'R. Eliezer 44): כאיר מן הדרך אמר (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) Az isteni dicsőség felhőoszlopa körülfogta Izrael egész táborát, mely megvédte úgy, mint egy erős falak körülvett város. Vallak aromban szánosak, kiknek nem tetszett az az elzárkózás, az a szigorú korlátozás, melyet az isteni dicsőség felhőoszlopa vont Izrael körül, amely aromban megvédte a népet a pusztai vadak s váratlan támadások ellen, s teljes szabadság után vágyakozva, kételkedve a felhőoszlop egyedüli oltalmazó hatalmában, elhagyták Izrael zászló, kibontakoztak a körülvevő felhőváltól s azon kívül teljes szabadságot élvezve haladtak a puszta vándorlás útján. De ime legnagyobb örömük közepette ismét csak előtűt Amálek leselkedő hada, mely Izrael zászlóihoz hozzá nem juthatott, mert védte azt a körülvevő felhőoszlop, (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) de halálos támadást intézett azok ellen, akik kibontakoztak az isteni dicsőség felhőoszlopának védőszárnyai alól. (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) Amálek megtámadta Izraelt, ennek szülöttjeinek fegyvere nem tett kárt azokban, kik a felhőoszlop vezetése alól szakadtak (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) hanem egyedül azok körül vitte végbe pusztításait, kik a kitörés s a törvények oltalmazó hatalmában kitérve keresztülkerülték a védőgátat s kiszabadultak megtartó, de védelmező szeretetének körül, mikent Isten vont Izrael köré. Ezért ~~szeretetének~~ Isten Izrael (ויבא עמלק וילחם עם ישראל) emlékezzék meg mindenkor arról, amit Amálek tett vele, aki nem csatlakozott azokhoz, kik a szent felhőoszlopának oltalma alatt állottak, akinek pusztító támadását csak azok érezték, kik a szent körülvevő Tarával s isteni rendeletekkel kivonták magukat azoknak teljes nyugalmából, hogy önszeretetükre támaszkodva s saját belátásuk, önálló felfogásuk vezetése mellett távol az isteni dicsőség felhőoszlopától, keressék az élet puszta szépének utjain. – Sokszor vem illet-e bennünket ma is Istennek ezen megemlékezéséről szóló felhívása? Nézzetek csak körül a mai zsidóság kebelében, vizsgáljátok körül magatok körül s vajon mit fogtok tapasztalni? Első szóban azt, hogy Amálek nem halt meg, hanem él mégis mindig s leselkedik folytonosan Izraelre, hogy elállja utját s visszaszorítsa a jólét ~~[illegible]~~ felé való haladásában. S vajon kiket ér Amálek támadása főképen? Nizony nem azokat, akik a vallás védőszárnyai alatt élve összetartanak a zsidóság zászlóival, s kicsen vagyonkodva az őrök vallásához s rendíthetetlen hitükhöz nem törekszenek lerázni magukról az vallásnak nehéz igáját, nem igyekszenek kijutni az isteni törvények által elkészített szövényből, mely mind az őrök felhőoszlopa védve s oltalmazva veszi a zsidó fiai életének békés nyugalmas helyére. Amálek hada egyedül azok körül viszi végbe pusztításait, kik [illegible] immár megszakadtak a vallási korlátozó törvényeit, bűnbe jen lejárásnak lenézik s Thora szentírásait, kibontakozvanak a kötelékekből, miket a vallás védő felhőoszlopa vont körülöttük s ösmeretük szerette szabadságban saját testvéreikétől elszakadva, önön vallástalanságukban letérve s zsidó vallásuk megtagadásával szerétkedve igyekszenek elfedni törekvéseik célja hoz. De im, ezt hiszik, hogy vallástalanságuk szabadságával hamarabb évik el az igazat fiaiból, s ime Amálek állja utjukat, pusztító támadást mérve ellenük. Nézzetek csak szét a zsidóságban, megfogjátok látni, hogy társadalmunk fertőjé, a zsidóságtalat, sokszor ír a vallásos zsidóról, hanem egyedül azt, aki tudatja magáról a vallástörvények igáját. Hiába akarnád ebben megadni zsidó voltodat bizonyító vallástörvényeidet, csakhogy dől moraspasról a társaságban, csak zsidónak tekintenek, sőt ha egyszer tálat fordítasz testvéreidnek s a másik táborba menekülsz, hogy csipeidat elrejtsed, ott is csak zsidó maradsz. Isten kiválasztott népe, hogy egyedül szent nevének hirdetője legyen, zsidó